



Skogssällskapet

# Skogsvärden

NR 1/2024 ÅRGÅNG 54

EN TIDNING FRÅN SKOGSSÄLLSKAPET OM SKOG, FASTIGHETER OCH EKONOMI



## Dags att lämna över?

Roland och Elisabeth Lyhagen har skrivit över hälften av egendomen till sina söner – ett beslut som alla är nöjda med. ”Involvera alla familjemedlemmar och diskutera skogsfastighetens framtid tillsammans”, råder de.

> Aktuellt > Skogssällskapet tipsar > Virkeskrönika



**Calle Nordqvist**  
Vd Skogssällskapet

## Att tänka ett steg längre

FÖR DE FLESTA skogsägare är det en självklarhet att tänka långsiktigt. Rönjningen du ska göra i höst kommer forma skogen i årtionden framöver, plantorna som sätts i jorden i vår blir träd som ska avverkas först om 80-100 år. Vad du sår idag får du antagligen inte överhuvudtaget skörda själv, det är det någon annan som kommer att få göra i framtiden.

Men trots vanan att planera för decennier framåt drar sig många skogsägare för att ta tag i frågan om ett kommande generationsskifte. Vem som ska ta över och hur fastigheten ska förvaltas vidare kan vara en svår och känslig fråga. Den berör nämligen tre aspekter som kan väcka starka känslor: familj, pengar och kärlek.

I DET HÄR numret har vi valt att lyfta generationsskiftesfrågan ur olika perspektiv. Den är relevant för nästan alla skogsägare, eftersom de flesta tänker sig att skogen ska gå i arv till kommande generationer. För egen del hoppas jag att mina barn blir intresserade och vill bli skogsägare i framtiden. Vi brukar ta med barnen ut i skogen på svampplockning, jakt och skogspromenader för att väcka intresset för skogen och bygga relation till fastigheten och platserna.

För att kunna planera långsiktigt behöver man som skogsägare veta vilka regler man har att följa. De senaste åren har det rätt en stor otydlighet om just detta, bland annat i samband med att nya EU-regler ska implementeras. Det pågår ett flertal skogspolitiska utredningar, inte minst den nya skogsutredningen som inleddes under februari, men även miljömålsberedningen och översynen av stöd för intrångsersättningar. Politikerna behöver stöd för att kunna staka ut vägen framåt för det svenska skogsbruket, något som dessa utredningar förhoppningsvis kommer att ge.

VI HAR OCKSÅ ett stundande EU-val, där skogsfrågorna är högst aktuella. I januari reste jag till Bryssel, tillsammans med en grupp skogsbruksrepresentanter, för att lära mer om hur det svenska lobbyarbetet fungerar inom skogsfrågorna. Jag blev tagen av de enormt komplexa politiska processer som pågår, men också av hur liten den svenska lobbyverksamheten inom skog faktiskt är.

ATT FORTSÄTTA PRATA om skog och skogsbruk både inom och utanför Sverige är viktigare än någonsin, något alla vi som äger och sköter skog kan bidra till genom att vara aktiva i samhällsdebatten. Vi behöver också politiska beslut som ger skogsägare möjlighet att tänka långsiktigt kring sin skog och sitt skogsägande – allt annat är ohållbart i en näring där omloppstiden är uppåt 100 år.

SKOGSÄGARE SKA KUNNA känna sig trygga med att planera både för nästa generation träd, och nästa generation skogsägare utan att behöva oroa sig för att de löften och förutsättningar som finns i dag när som helst kan komma att omkullkastas. 🌱



### Skogssällskapet

Skogsvärden är en tidning från Skogssällskapet om skog, naturvård, marknad, fastigheter och ekonomi. Den ges ut fyra gånger per år.

Årgång 54, VÅR 2024.  
ISSN 1650-7444

#### ANSVARIG UTGIVARE

Calle Nordqvist: 031-335 66 32  
calle.nordqvist@skogssallskapet.se

#### PRODUKTION

Oh My, ohmy.se

#### REDAKTÖR

Malin Letser:

redaktionen@skogssallskapet.se

#### ART DIRECTOR

Daniella Näslund

#### OMSLAGSBILD

André de Loisted

#### REDAKTIONSRÅD

Staffan Mattsson

Karin Fällman Lillqvist

Ulrika Lagerlöf

María Laurin

#### TRYCK

Gävle Offset AB

#### ADRESSÄNDRING ELLER

#### AVREGISTRERING

skogssallskapet.se/adressandring,

skogssallskapet.se/avregistrering

Eller hör av dig till Ulrika Lagerlöf:

018-50 05 02

ulrika.lagerlof@skogssallskapet.se

#### Stiftelsen Skogssällskapet

Box 11374

404 28 Göteborg

Tel 0771-22 00 44

www.skogssallskapet.se

Denna trycksak är tryckt på FSC® certifierat papper.



”När det är dags för ett generationsskifte och hur det bör gå till är förstås olika för olika familjer”, säger Roland Lyhagen. FOTO: ANDRÉ DE LOISTED

# Nr 1.24

## 04-05. AKTUELLT

Nya resultat från förnyingskollen, vitryggig hackspett ska gynnas i naturreservat och Skogssällskapet förvaltar Kurön i Mälaren med fokus på mångfald och vilt – vi sammanfattar det senaste från skogssfären.

## 07. ALLA PRATAR OM...

### HISTORIA

Svensk historia är i ropet just nu, och här har skogen alltid haft en viktig roll. Vi har pratat med Hans-Jöran Hildingsson, ordförande i Skogshistoriska Sällskapet, för att få veta mer.

## 09-23. TEMA:

### GENERATIONSSKIFTE

Varje generationsskifte är unikt – men ofta finns det vissa gemensamma nämnare, exempelvis att det kräver kunskap om såväl skogsbruk som juridik och ekonomi och att det ofta

är känslor inblandade. Vi reder ut vad som är bra att tänka på längs vägen och hur ni undviker fallgroparna – så att det blir en positiv resa för alla parter.

## 24. FORSKNING

Emma Holmström, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, undersöker hur blandskog med tall och björk kan uppfylla kombinerade mål av virkesproduktion, riskspridning och ökad biologisk mångfald.

## 25. SKOGSSÄLLSKAPET TIPSAR

Lennart Nilsson, skogsförvaltare på Skogssällskapet i Falun delar med sig av sina bästa förnyringstips.

## 26. VIRKESKRÖNIKAN

Skogssällskapets virkeschef Oscar Fornander om utvecklingen på virkesmarknaden.

**”Idag känns det nästan osannolikt hur vi då med flygbesprutning behandlade stora förnygringsytor med fenoxysyror för att få bort lövet.”**

Hans-Jöran Hildingsson, ordförande i Skogshistoriska Sällskapet, menar att skogens historia också är människornas historia, sid 7.



FOTO: PRESS

## Stor satsning på mångfald och vilt på Kurön

För ett år sedan såldes Kurön i Mälaren efter att ha varit i Frälsningsarméns ägor sedan 1912. Den nya ägaren har valt Skogssällskapet som förvaltare med målet att satsa på mångfald i skogen.

**Text:** Malin Letser **Illustration:** Shutterstock



KURÖN LIGGER VID Adelsö i Mälaren och tillhör Ekerö kommun. 1912 köptes ön av Frälsningsarmén som sedan dess har använt platsen till att bedriva vårdverksamhet. Skogen på ön – cirka 150 av öns totala 170 hektar – har under den här perioden förvaltats genom traditionellt skogsbruk. Det berättar Pär Viksten som är skogsförvaltare på Skogssällskapet och ansvarig för uppdraget.

– Ön består av barrblandskog med vissa inslag av ek, men den är inträngd bland tallar och granar. Det vill vi ändra på, berättar han.

**”Kundens ambition är att få en vacker och trivsamt ö att vara på, och att skapa förutsättningar för mångfald och jakt.”**

PÄR VIKSTEN BESKRIVER uppdraget framåt som en landskapsomformning med fokus på att gynna mångfalden på ön.

– Ön har ett litet samhälle med väl utbyggd infrastruktur. Men historiskt sett har ön varit ett hem för folk som har levt på djurhållning och fiske, och då såg skogen annorlunda ut. Det är litegrann det vi vill

återskapa genom att glesa ut skogarna och gynna lövträd, berättar han.

KURÖN HAR, LIKT många andra platser i Sverige, varit hårt drabbad av granbarkborren och precis innan de nya ägarna tog över avverkades därför omkring 30 hektar skog som nu är kalmark. Här kommer arbetet inledas med att återbeskoga – men inte på traditionellt vis utan genom att återinföra ädellöv.

– Vi kommer börja med att plantera främst ek och lite bok. Sedan kommer vi att blanda in blommande trädslag också, som vildpäron, kastanj och fågelbär som alla blommar på våren och är bra för insekter och bin. Det är bra för viltet också, och det skapar en trevligare upplevelse på platsen.

JUST NU JOBBAR Pär Viksten och hans kollegor med att planera arbetet så att de ska kunna ansöka om ädellövsbidrag från Skogsstyrelsen – något som bland annat förutsätter att man hägnar in det som planteras för att undvika skador från viltbete.

– Det här är en utmaning då ägaren inte vill ha hägn överallt på ön. Därför kommer vi börja med en mindre yta. Sedan är vi inne på att göra burar runt trädgrupper för att se om det fungerar, berättar han.

UNDER VÅREN PLANERAR man även att ta ut maskiner till ön och börja avverka en del gran för att friställa ek. Men det finns en hel del utmaningar med att jobba på en ö.

– Vi måste ta hänsyn till väder och vind. När det har varit en vinter som i år är det särskilt utmanande och frågor uppstår som hur man bryter is och var farleden går, säger han och fortsätter:

– Vi planerar att göra ett stort jobb nu under våren så att vi inte ska behöva ta ut maskiner till ön flera gånger. En senare fråga blir hur vi på bästa sätt ska frakta virket från ön.



Pär Viksten.

FOTO: FREDRIK BANKLER

PROJEKTET PÅ KURÖN är ett bra exempel på när hela Skogssällskapetets expertis får hjälpa kunden att nå sina mål.

– Eftersom vi har så bred kunskap inom företaget har vi samlat ett team runt projektet där erfarenheter har delats inom bland annat vilt- och naturvårdsfrågor men även i det praktiska arbetet.

ÄVEN OM DET finns många utmaningar i uppdraget är det framför allt ett roligt och motiverande arbete som väntar, berättar Pär Viksten.

– Kundens ambition är att få en vacker och trivsamt ö att vara på, och att skapa förutsättningar för mångfald och jakt. 🌿



## Vitryggig hackspett gynnas i naturreservat

Skogen ska bli ljusare, lövträd ska gynnas och arter som vitryggig hackspett ska trivas – det är några av målen när Skogssällskapet hjälper länsstyrelsen i Gävleborg med åtgärder för att restaurera naturvärden i Jordbärsmuren.

**Text:** Malin Letser **Foto:** Ulrika Lagerlöf

LÅNGT TILLBAKA I tiden var Jordbärsmurens naturreservat – totalt 950 hektar skog – ett ljust och lövrikt område. Granen trivdes inte eftersom den är känslig för plötsliga översvämningar, vilket var vanligt på den tiden. Men i takt med att Dalälven reglerades och översvämningarna upphörde började granarna att ta över skogen. För att återigen skapa en ljus och lövrik skog hjälper Skogssällskapet nu till med att restaurera reservatet.



**Rickard Undevik.**  
FOTO: FREDRIK BANKLER

ENLIGT NATURRESERVATETS SKÖTSELPLAN ska områden med hög andel gran lämnas för fri utveckling, och områden

med lägre andel gran skötas så att lövträd och tall gynnas. Totalt blir det 70 hektar skog där all gran ska gallras bort, med undantag för riktigt grova granar som får stå kvar.

En viktig art man vill gynna är den vitryggiga hackspetten, som i sin tur är en så kallad paraplyart. Det innebär att om den trivs, då trivs också många andra känsliga och hotade arter i området.

– När vi tar bort granarna blir skogen ljusare. Den blir på sikt också varmare och fuktigare, och det gynnar många arter, säger Rickard Undevik, skogsförvaltare på Skogssällskapet. 🌱

### Ny EU-lag om restaurering klubbad

27 FEBRUARI KLUBBADES EU:s lag om restaurering av natur av EU-departementet. Lagen är en överenskommelse som ställer långtgående krav på medlemsländerna om att återställa skadade ekosystem, något som i sin tur ska bidra till att EU når sina mål både för klimatet och den biologiska mångfalden. Medlemsländerna åtar sig att återställa minst 30 procent av de livsmiljöer som den nya lagen täcker (allt från skogar, gräsmarker och våtmarker till floder, sjöar och korallbäddar) från dåligt till gott skick senast 2030. EU-länderna ska också anta egna nationella restaureringsplaner där de i detalj beskriver hur målen ska uppnås. 🌱

### Ny skogsutredning

VID 2023 ÅRS regeringsförklaring deklarerades att regeringen avsåg tillsätta en ny skogsutredning. Den 7 februari 2024 kom utredningsdirektiven med fokus på att göra en översyn av den nationella skogspolitikerna, inklusive den påverkan som policybeslut från EU har, samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk. Utredningen, som leds av Göran Örlander, ska slutredovisas 31 augusti 2025. Från Regeringskansliet har man annonserat att man under året avser att tillsätta ytterligare en utredning om artskyddsförordningens inverkan på skogsbruket. 🌱

### Nya resultat från Föryngringskollen

DEN 20–21 MARS arrangerar Skogforsk Föryngringsforum där de senaste resultaten av den så kallade Föryngringskollen kommer att presenteras. Föryngringskollen – som är ett femårigt forsknings- och utvecklingsprojekt, syftar till att bidra till stabila

föryngringsresultat med högre överlevnad för planterade plantor. Projektet leds av Skogforsk i samarbete med åtta skogsföretag, däribland Skogssällskapet, och årets resultat är det andra i ordningen. Föryngringsforums första dag sänds digitalt och är öppen för

allmänheten. Utöver de senaste resultaten kommer det att innehålla ett blandat program med forskning samt tid för diskussioner. Efter sändningen kommer resultaten att presenteras på Skogforsks hemsida – håll utkik! 🌱

# Bli en del av vår värld

Se vilka frivilliguppdrag som finns just nu nära dig.

[rodakorset.se/engagera-dig](http://rodakorset.se/engagera-dig)



Svenska Röda Korset

ROTRÖTA ÄR SKOGENS VÄRSTA SKADEGÖRARE – DITT BESLUT IDAG AVGÖR DIN FRAMTIDA SKOG

Stubbehandla gran, lärk och tall  
vid gallring och slutavverkning!

# ROTSTOPP<sup>®</sup>

**BIOLOGISKT SKYDD MOT ROTRÖTA**

**Börja behandla i tid!** Rottickan etablerar sig på färska stubbar när temperaturen överstiger 5° C. Infektioner från rottickan kan överleva upp till 40 år i stubbarna. Rotrötan sprids vidare till angränsande träd i beståndet via rotkontakt, eller till den nya generationen som planterats efter slutavverkning. **Du riskerar att förlora upp till 30 000:-/ha – helt i onödan.**

**Viktigt!**

Behandla även vid avverkning  
av granbarkborreskadad skog.

Läs mer om hur du stoppar rottröta  
på [www.interagroskog.se](http://www.interagroskog.se)

BESÖK OCKSÅ VÅR WEBBUTTIK  
Interagro  
Skog AB

# Historia

## ”Skogens historia är också människornas”

Svensk historia är i ropet just nu, och här har skogen alltid spelat en viktig roll – socialt, ekonomiskt och kulturellt. Vi har pratat med Hans-Jöran Hildingsson, ordförande i Skogshistoriska Sällskapet, för att ta reda på mer.

**Text:** Sara Steinholtz Sparby

**Skogshistoriska Sällskapet verkar** för att ta vara på och sprida kunskap om skogens och skogsbrukets historia.

– Det är lätt att ha en romantiserad bild av hur skogsbruket såg ut före 1950-talet, att det var småskaligt, man gick med handverktyg och tog ner träd efter behov. Men samtidigt har vi behandlat skogen rätt hårt under århundraden genom bergsbruket, kolningen, svedjebruket och skogsbetet. Det var först i början på 1900-talet som man började jobba mer ordnat med exempelvis återväxt, berättar Hans-Jöran Hildingsson.

**När den första skogsvårdslagen** kom i Sverige 1903, var det efter en tid med omfattande avverkningar. Bristen på skog gjorde att stora ljunghedar hade brett ut sig i bland annat Halland och Bohuslän. 20 år senare förstärktes skogsvårdslagstiftningen till att omfatta även skyddet av växande skog.

– Från 1950-talet och framåt hände det mycket inom skogsbruket. I framförallt storskogsbruket gick man successivt från motorsåg till att avverka skog maskinellt. Under min skogsutbildning i början på 1970-talet levde devisen ”Ingen hand på virket och ingen fot på marken”. Det var en enorm teknisk utveckling och framgångsrik rationalisering under andra halvan av 1900-talet. Med det följde en ökad storskalighet i skogsbruket.

**1960- och 70-talet** går till historien som de stora protesternas tid i den svenska skogsnäringen. Både miljöorganisationer och privatpersoner protesterade mot den kemiska lövslybekämpningen med hormoslyr och mot trakthyggesbruket och de på den tiden mycket stora hygena.

– En katalysator var boken Tyst vår av Rachel Carson som kom ut 1963 och visade på riskerna med bekämpningsmedel i jordbruket. Idag känns det nästan osannolikt hur vi då med flygbesprutning behandlade stora

föryngringsytor med fenoxisyror för att få bort lövet. Men det var också med den tidens kunskaper som grund.



Hans-Jöran Hildingsson.

FOTO: PRESS

### Hans-Jöran Hildingsson berättar

att naturvårdsdebatten var ständigt aktuell under den här perioden. Med ny skogsvårdslag 1993 jämfördes produktion och miljö och man började också prata mer om skogarnas biologiska kvaliteter och mångfald av arter. Sedan kom skogscertifiering enligt FSC och PEFC som ytterligare reglerade olika hänsynstaganden i skogsbrukandet på mer frivillig basis.

### Varför är det viktigt att sprida kunskap om skogshistoria?

– Min övertygelse är att ökade kunskaper om – och förståelse för – skogens historia och det skogliga kulturarvet kan bidra till att nyansera debatten om skogen som ofta är polariserad idag. Skogens historia är också människornas historia. Historielösheten känns påtaglig emellanåt. Därför är det extra viktigt att visa på skogens betydelse i historien och levandegöra detta på olika sätt.

### Hur kan den som vill lära sig mer om svensk skogshistoria gå tillväga?

– Vi i Skogshistoriska Sällskapet berättar om alla olika skogshistoriska företeelser i Skogshistoriska Tidender och i vår årsskrift. Alla artiklar finns även tillgängliga på vår webbsida skogshistoria.se. Där finns också en förteckning över litteratur med skogshistorisk inriktning. Och det är en hel del. Jag vill gärna lyfta fram Gunnar Wetterbergs bok TRÄD – en vandring i svenska skogen. Han tränger in i den svenska skogshistorien och tar upp det mesta från samspelet mellan människan och skogen, medeltiden, skogsindustrins genombrott och skogens framtid som kolsänka. Boken utgör för övrigt grundlitteraturen i den studiecirkelverksamhet som Studieförbundet Vuxenskolan nyligen startat i samarbete med Föreningen Skogen. 🌱







Tema:

# Generations- skifte

Varje generationsskifte är unikt – men ofta finns det vissa gemensamma nämnare, exempelvis att det kräver kunskap om såväl skogsbruk som juridik och ekonomi och att det ofta är känslor inblandade. Vi reder ut vad som är bra att tänka på längs vägen och hur ni undviker fallgroparna – så att det blir en positiv resa för alla parter.

Foto: André De Loisted

# ”Vi vill att våra söner ska få tid att växa in i rollen som skogsägare”

Roland och Elisabeth Lyhagen blev ägare till en skogsfastighet i Tranemotrakten i Västergötland för nästan 35 år sedan. Nu har de skrivit över hälften av egendomen till sina söner, som idag är i samma ålder som de själva var när de blev skogsägare.

**Text:** Linda Fritiofsson **Foto:** André De Loisted





**ATT FAMILJER KAN bli bittra ovänner i samband med arvstvister är ett faktum. I en Novus-undersökning från 2023 svarade en halv miljon svenskar att de var rädda för att det skulle uppstå en konflikt om deras arv. Även generationsskiftet av skogsfastigheter kan vara känsliga, men genom att planera och låta processen få ta sin tid minskar risken för infekterade konflikter.**

**ROLAND OCH ELISABETH LYHAGEN** äger en skogsfastighet om 388 hektar vid ån Ätran i Tranemo kommun. Delar av skogen har varit i Elisabeths släkts ägo sedan 1400-talet och kedjan ser inte ut att brytas – i alla fall inte på ett bra tag. Nyligen har parets två söner registrerats som ägare till skogsfastigheten, som de fyra numera äger tillsammans. Beslutet togs efter flera samtal inom familjen och med hjälp av konsultation från experter, bland annat på Skogssällskapet.

– För ett par år sedan började vi fundera på generationsskifte. Våra barn var då i 45-årsåldern, det vill säga ungefär lika gamla som vi var när vi blev skogsägare, och det kändes som att det var dags att göra en förändring, säger Elisabeth.

**ROLAND OCH ELISABETH LYHAGEN** blev ägare till skogsfastigheten Strömmen i Västergötland genom ett arv år 1990. Under åren har de också köpt till angränsande fastigheter om cirka 136 hektar. På skogsfastigheten, som främst utgörs av granskog, men också en hel del tall och björk, låg tidigare sju torp och fyra så kallade frälsehemman, det vill säga gårdar som fram till början av 1700-talet var förbehållna adeln. Idag finns bara ett frälsehemman kvar och ingen bor längre på ägorna. En skogsförvaltare på Skogssällskapet sköter skogen i samråd med familjen och här bedrivs traktthygesbruk med fokus på virkesproduktion. När Roland och Elisabeth blev skogsägare för nästan 35 år sedan hade de inte särskilt mycket kunskap om skogsbruk. Men det

blev ändring på det när de gick i pension för drygt tio år sedan.

– Vi gick en utbildning i hållbart familjeskogsbruk vid Linnéuniversitet tillsammans, vilket var väldigt lärorikt. Det har gjort oss mer intresserade och vi har exempelvis vågat experimentera med olika trädslag så som hybridlärk och sitkagran. Vi har dessutom blivit bättre beställare och i dag har vi en mer operativ roll både i planering och uppföljning i fält, säger Roland.

**NÄR GENERATIONSSKIFTE KOM** på tapeten för ett par år sedan hade de flera samtal

med familjen. De vuxna sönerna, som bägge har jobb inom andra branscher, visade ett engagemang och ville inte bryta den kedja där skogen gått i arv i generationer. Familjen hade också bra förutsättningar för ett skifte: fastigheten var skuldfri efter att de hade amorterat av de

sista lånen och eftersom båda barnen var intresserade av att ta över var det inte heller aktuellt att någon skulle lösa ut någon annan. Under det här skedet tog de bland annat hjälp av en fastighetsspecialist på Skogssällskapet för rådgivning. Efter att ha övervägt olika tillvägagångssätt tog de beslutet att ge bort hälften av egendomen till sönerna, så att de fyra familjemedlemmarna nu äger en fjärdedel av skogsfastigheten vardera.

– En del kanske tycker att samägande är som upplagt för problem, men i vårt fall kändes det rätt. Det rör sig om få personer, det finns inga motsättningar inom familjen och syskonen kommer bra överens, berättar Elisabeth.



Elisabeth Lyhagen.



Roland Lyhagen.

**EFTER VIDARE HJÄLP** i processen tog de beslutet att överföringen skulle göras genom ett gåvobrev till sönerna med villkoret att gåvan ska vara deras enskilda egendom, det vill säga att den inte ska ingå i en bodelning vid en eventuell separation. De skrev även ett samäganderättsavtal som bland annat innebär att de ska ha minst två möten tillsammans om året.



– När det är dags för ett generationsskifte och hur det bör gå till är förstås olika för olika familjer. Men ett tips är att prata med familjen, involvera alla familjemedlemmar och diskutera skogsfastighetens framtid tillsammans. Det underlättar också att ta hjälp av en utomstående och erfaren konsult som kan guida genom processen och berätta om för- och nackdelar med olika vägval, säger Roland.

SKOGSFASTIGHETEN SOM NUMERA har fyra ägare ligger cirka 25 mil norr om parets bostad i Skåne. Om somrar och tidiga höstar tillbringar de en del tid i markerna då de fiskar kräftor i Ätran och plockar lingon, blåbär och kantareller i skogen. De noterar också växter och har nu hunnit få över 300 arter på listan. De är båda naturintresserade – Roland har haft en karriär som biolog och varit yrkesverksam inom växtförädling medan Elisabeth har arbetat som geolog och varit ordförande för Naturskyddsföreningen i Svalöv. Rollen som skogsägare har de vuxit in i, något som de nu hoppas att sönerna också får möjlighet att göra.

**”För ett par år sedan började vi fundera på generationsskifte. Våra barn var då i 45-årsåldern, det vill säga ungefär lika gamla som vi var när vi blev skogsägare.”**

Elisabeth Lyhagen, skogsägare.

– Barnen har naturligt nog inte samma kunskap om röjning och gallring som vi har idag, men det kommer att pågå en kunskapsöverföring över tid, och de känner redan nu ett ansvar eftersom de är medvetna om att de beslut vi tar om skogen idag påverkar kommande generationer. 🌱



## Roland & Elisabeth Lyhagen

**Födda:** 1946.

**Bor:** I en villa i Svalöv, Skåne.

**Skogsfastighet:** Äger en skogsfastighet om 388 hektar i Tranemo kommun i Västergötland tillsammans med sina två söner. Paret har skrivit boken ”Strömmen: ett gammalt frälsehemman under Torpa” som för några år sedan tilldelades Skogshistoriska Sällskapet pris.

**Läs mer på:** [www.strommen.se](http://www.strommen.se)

# ”Viktigast är att lyssna på allas tankar”



**Ett generationsskifte kräver kunskap inom såväl skogsbruk som juridik och ekonomi. Dessutom kan det vara mycket känslor inblandade. Men, det finns hjälp att få hela vägen genom processen.**

**Text:** Monica Forsberg

– Ett generationsskifte handlar ofta om stora värden. Därför bör man ta hjälp med allt från att värdera fastigheten och räkna på vilken överlåtelseform som blir fördelaktigast, till att säkerställa att de juridiska dokumenten är korrekta utformade, säger Anders Ekholm, fastighetsspecialist på Skogssällskapet.

**HAN BETONAR ATT** varje generationsskifte är unikt, det finns ingen lösning som funkar för alla. Därför är det bra att ta upp frågan inom familjen i god tid innan det är dags.

– Det är viktigt att lyssna på allas tankar och önskemål. Som förälder kanske du tror att du vet vad barnen vill, men det kan visa sig att det inte stämmer alls. Då är det en fördel om det finns tid att tänka om, så att man inte behöver krysta fram en lösning under tidspress, säger Anders Ekholm.

**HUR SER SKOGSFASTIGHETEN UT?**

Går den att dela upp? Finns det ett bostadshus – och vem ska i så fall bo där? I vilket skede av livet är barnen? Och hur ser deras ekonomiska förutsättningar ut? Det här är några aspekter som har

betydelse vid ett generationsskifte.

Men den första frågan att ställa är vem eller vilka som är intresserade att driva gården vidare.

– Sedan är det en sak att vilja ta över och en annan sak att faktiskt kunna göra det. Det får man räkna på i nästa steg, säger Anders Ekholm.

**FÖR ETT RÄTTVIST GENERATIONSSKIFTE** är det viktigt att göra en oberoende värdering av fastigheten. Och för att få rätt indata vid värderingen är en uppdaterad skogsbruksplan en förutsättning.

– Om till exempel ett syskon ska ta över skogen och de övriga ska kompenseras, då är det fastighetens marknadsvärde man utgår från, säger Anders Ekholm.

**ÄR ETT AV BARNEN** mer intresserat av skogen, medan någon annan gärna vill ta över bostadshuset, då kan det också vara en bra idé att värdera de olika delarna innan man fattar sitt beslut. Ett annat alternativ kan vara att stycka av och dela upp skogen mellan barnen.

– I det fallet gäller det att ha koll på produktionskravet, det vill säga hur mycket skogen behöver avkasta i kubik per hektar och är för att kunna utgöra en egen skogsfastighet, säger Anders Ekholm.

**VILKEN ÖVERLÅTELSEFORM** som är bäst varierar från fall till fall. Anders Ekholm rekommenderar att man tar hjälp av en rådgivare för att göra en kalkyl på de olika alternativen.

– Det är mycket som spelar in och man måste titta på privatekonomin i varje enskilt fall. Har den som ska ta över

möjlighet att köpa eller ska överlåtelsen ske som gåva? Eller gåva mot vederlag? Finns det syskon som ska kompenseras? Har föräldragenerationen haft andra jobb eller har de levt på gården och behöver få någon form av ersättning för det?

**VÄLJER MAN ATT ÖVERLÅTA** skogen genom gåva innebär det att den nya ägaren tar över den tidigare ägarens situation enligt det som kallas kontinuitetsprincipen.

– Du behöver inte lägga ut några pengar utan får helt enkelt skogsfastigheten. Det kan vara bra, men viktigt att tänka på är att du samtidigt tar över givarens skattemässiga situation. Har du mycket skog

som är avverkningsmogen kan det vara en nackdel eftersom du till exempel inte har samma möjlighet till skogsavdrag, som om du istället köpt fastigheten, förklarar Anders Ekholm.

**VAD ÄR DÅ** skillnaden mellan gåva och köp? Jo, gränsen går vid taxeringsvärdet. Vid en gåva kan den som tar över fastigheten fortfarande betala

föräldrarna, men ersättningen måste vara lägre än taxeringsvärdet, annars ser Skatteverket överlåtelsen som ett köp och föräldrarna behöver skatta för vinsten.

– Ett generationsskifte är komplext och påverkar hur ekonomin blir både för föräldragenerationen och de nya ägarna. Det är jätteviktigt att tänka efter före och ta hjälp så att man verkligen räknar rätt. Det gäller också när det kommer till de juridiska dokumenten, formfel kan göra avtal ogiltiga. Vi på Skogssällskapet har lång erfarenhet av generationsskiften och har specialister inom alla områden som krävs, säger Anders Ekholm. 🌱



**Anders Ekholm.**

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

# Generationsskiftet steg för steg

Ett generationsskifte innebär en rad vägval som kan få stor betydelse både för föräldragenerationen och de nya ägarna. Så här brukar processen se ut – steg för steg – när Skogssällskapet hjälper skogsägare med ett generationsskifte.

**Text:** Monica Forsberg **Illustration:** Shutterstock



## 1. INLEDANDE MÖTE

Föräldrarna går tillsammans med Skogssällskapets rådgivare igenom hur ett generationsskifte går till. Vi tittar på vilka värden som finns på fastigheten och berättar om de olika alternativen vid en överlåtelse samt vilka för- och nackdelar de har. Till exempel gåva eller köp? Stycka av och dela upp fastigheten eller samäga? Efter det inledande mötet vet ni vilka frågor ni behöver ta upp och diskutera inom familjen.

## 2. FAMILJEMÖTE

Nästa steg är att lyfta frågan inom familjen. Lyssna på vad alla familjemedlemmar har för tankar och önskemål inför framtiden. Vem eller vilka är intresserade av att ta över? Kanske vill ett av barnen gärna ha huset medan någon annan är mer intresserad av skogen. Om ni funderar på samägande, tänk på det som att ni ska driva ett företag tillsammans. Var öppna för olika lösningar och ta er tid att tänka var och en på sitt håll.

## 3. VÄRDERING

En oberoende värdering är grunden för ett rättvist generationsskifte. Har ni planer på att stycka av fastigheten, se till att få de olika delarna värderade!

## 4. RÅDGIVNING

Beroende på vad ni kommit fram till inom familjen tar Skogssällskapets rådgivare fram exempel och räknar på vilket utfall de olika vägvalen ger för er som föräldrar respektive barn.

## 5. VAL AV ÖVERLÅTELSEFORM

Vi går tillsammans igenom de olika överlåtelseformerna och pratar om vad de skulle innebära för er familj.

### Gåva:

- Mottagaren får fastigheten och tar samtidigt över den skattemässiga situationen från föräldrarna enligt kontinuitetsprincipen. Det påverkar bland annat möjligheten att utnyttja skogsavdrag och räntefördelning.

- Föräldrarna behöver inte betala någon kapitalvinstskatt, den tas över av den som får gåvan och betalas vid en framtida försäljning.
- Vid gåva är det möjligt att ställa villkor, till exempel att föräldrarna ska få bo kvar i huset så länge de lever.

### Gåva mot vederlag:

- Fortfarande en gåva ur skattemässig synvinkel, men mottagaren betalar en ersättning (lägre än taxeringsvärdet) till föräldragenerationen.

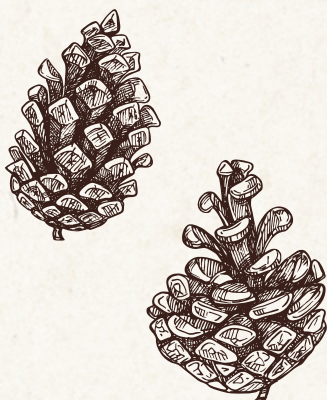
### Köp:

- Den som ska ta över köper fastigheten och får på så sätt nya ingångsvärden för skogsavdrag och räntefördelning.
- Köpeskillingen är lika stor som taxeringsvärdet eller större.
- Säljaren betalar kapitalvinstskatt.



#### 6. DAGS FÖR GENERATIONSSKIFTET

När alla beräkningar är gjorda och ni har fattat ert beslut är det dags att genomföra generationsskiftet. Skogssällskapet hjälper till att ta fram överlåtelseavtal och sköter kontakten med lantmäteriet. Nu är det dags för nästa generation att ta över! 🌲



# Vem äger skogen?



De senaste 25 åren har antalet skogsägare i Sverige minskat, från 354 288 år 1999 till 310 749 år 2022. Två orsaker till minskningen är att stora skogsägare äger allt mer mark, medan samägandet minskar. Andelen som bor utomlands har under samma period ökat från 1 till 2 procent.

Här är siffrorna som berättar vilka Sveriges skogsägare är.

**310 749**

Så många skogsägare fanns det i Sverige 2022.

**10 554**

Så många var de nya skogsägarna 2022. Av de nya skogsägarna var:

♀ 47 %    ♂ 53 %

Så gammal var medel-skogsägaren i Sverige.

**61 år**

**47 år**

Så gamla var de nyblivna skogsägarna i genomsnitt.

# Prata om generationsskiftet i god tid

ETT GENERATIONSSKIFTE ÄR ofta komplicerat och innefattar skogliga, ekonomiska, skatterättsliga och mjuka frågor. Det kräver expertkunskap på en mängd olika områden och inte minst inom skatterätten finns det många snubbeltrådar.

Skogsvården tog kontakt med juristen Ann-Louise Schagerström och psykologen Lisen Kebbe, båda med lång erfarenhet av att hjälpa till med generationsskiften i de gröna näringarna.

Ann-Louise Schagerström tror att det finns flera anledningar till att många skogsägare väntar länge med generationsskiftet. En är att ”70 är det nya 50”, en annan att det går att köpa förvaltnings-tjänster som tar hand om både skogen och ekonomin. Hon ser vissa risker med att vänta alltför länge.

– Då kan annat ha hunnit bli viktigare för den eller de som skulle kunna ta över. De kan ha skaffat sig egna fastigheter och

**”Om man vill samäga bör delägarna dra upp riktlinjer innan och skriva avtal om vad som ska gälla avseende samägandet av fastigheten.”**

Ann-Louise Schagerström, jurist.

familjen kan ha andra önskemål. Det händer också att ägaren hinner bli dement och att det inte upptäcks i tid. Finns det då ingen framtidsfullmakt blir det problem och ett generationsskifte som

påbörjats kommer inte att kunna genomföras under ägarens livstid, säger hon och fortsätter:

– Man ska också vara medveten om att det vid överlåtelse genom arv blir som det blir och inte som man önskar.

LISEN KEBBE SER psykologiska skäl till att många skogsägare väntar med att ta upp frågan om generationsskiftet.

– Ett skäl är att familjerelationer ofta är känsliga. Många frågar sig om barnen kommer att bli ovänner – pengar väcker ju ofta känslor – och hur man ska kunna göra det rättvist.

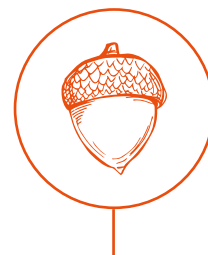
Hon menar att det ofta går att genomföra generationsskiftet så att det till och med stärker familjerelationerna. Det goda samtalet är nyckeln.

– Det är viktigt att alla de närmast berörda samlas eftersom gården, fastigheten eller företaget ofta är en del av allas



## Generationsskifte av skogsfastigheter sker ofta sent i livet eller genom arv när ägaren har avlidit. För skogsägare som vill planera för generationsskiftet finns saker att tänka på som kan underlätta för dem som berörs.

Text: Malin von Essen



ANN-LOUISE SCHAGERSTRÖM ÄR JURIST PÅ FYRKLÖVERN OCH ARBETAR MED GENERATIONSSKIFTEN OCH SKATTEFRÅGOR FÖR ENSKILDA NÄRINGSIDKARE.

identitet och alla vill att det ska bli bra. Om man får känna sig delaktig och lyssnad på så kan samtalen bli starka upplevelser.

Att komma fram till en lösning som alla kan vara nöjda med är självklart inte alltid lätt. Det är bra att låta det ta tid, tycker Lisen Kebbe.

– Ha inte för bråttom och tro inte att ni ska kunna fatta beslut första gången ni ses. Ibland kan det ta flera år att hitta rätt lösning. Men får man i gång samtalet kan man hitta lösningar i de allra flesta fall, säger Lisen Kebbe.

Hon brukar själv jobba enligt en strukturerad metodik vid generationsskiftet.

– Jag samlar familjen och ber dem gå igenom företaget tillsammans. Alla får sedan formulera frågor inom områden de tycker är viktiga att prata om. Genom att alla berörda bidrar finns stor chans att de känsliga frågorna också kommer med, säger hon.

Lisen Kebbe sammanställer alla frågor i en intervjuguide med vilken hon intervjuar varje familjemedlem. De individuella svaren dokumenteras och de som har intervjuats får läsa igenom sina svar och ta bort sådant som eventuellt inte känns bra. Därefter läser alla varandras svar och sedan träffas familjen igen.

– Det brukar ge möjlighet till ”förstorat lyssnande”. I det dagliga livet tror man ofta att man vet hur alla andra tänker och känner, vilket naturligtvis inte är sant. På det här sättet får man i lugn och ro ta del av alla familjemedlemmars tankar vilket skapar möjlighet för förståelse och dialog där man påverkar varandra. När man samlas nästa gång kan man bättre lyssna på varandra och komma vidare i sin skiftesprocess.

ANN-LOUISE SCHAGERSTRÖM MÖTER i sin roll som jurist ofta starka viljor och åsikter i familjer som ska göra generationsskifte.

– Ibland kommer kanske inte givarens verkliga åsikt fram och därför föredrar jag ibland att först prata med givaren på egen hand. Därefter är det bra att ta in de andra som är berörda. Inledningsvis skulle jag välja att bara ta med barnen i diskussionen om generationsskiftet och inte deras respektive – de kan vara med vid ett senare tillfälle, säger hon.

Lisen Kebbe menar å andra sidan att syskonens partner kan vara en viktig tillgång i processen.

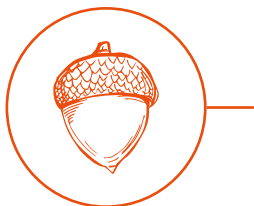
– När de respektive är med kan de ställa obekväma frågor som är tabu i en familj och på så sätt öppna diskussionen, säger hon.



Ann-Louise Schagerström.

FOTO: LASSE FREDRIKSSON





**LISEN KEBBE, PSYKOLOG, HAR DE SENASTE TJUGO ÅREN JOBBAT MED SKIFTEN I SÅVÄL SMÅ SOM STORA FÖRETAG I OLIKA BRANSCHER. HON HAR DOKTORERAT MED AVHANDLINGEN "KEEP THE CONVERSATION GOING" DÄR HON VISAR PÅ KRAFTEN I FAMILJESAMTAL UNDER SKIFTESPROCESSEN.**

Väl framme vid en lösning behöver alla få sätta sig in i ekonomin understryker Ann-Louise Schagerström.

– Det är viktigt att alla, inklusive den som är partner till den nya ägaren, förstår beräkningar och ekonomiska kalkyler. De skatteregler som finns och avser enskild näringsverksamhet är komplicerade och reglerar skillnaden mellan den privata delen och näringsverksamheten. Det är därför bra om familjemedlemmar som känner sig osäkra på ekonomi kan få ett enskilt möte med rådgivarna för att gå igenom beräkningar och kalkyler, säger hon.

#### ÖVERLÅTARENS FRAMTIDA

**EKONOMI** är också en viktig fråga. Om pensionen inte är så hög bör man se till att överlåtaren kompenseras ekonomiskt. Det kan till exempel ske genom kontanter, att förbehålla överlåtaren en avverkningsrätt eller ge möjlighet att bo kvar på gården till låg kostnad. Det är viktigt

att dessa förhållanden regleras i avtal.

– Fråga dig hur mycket du behöver i månaden för att leva ett drägligt liv om du räknar med att leva X år till. Fundera igenom om det finns lån som måste lösas för att generationsskiftet ska kunna genomföras och ta med det i beräkningen, säger Ann-Louise Schagerström.



Lisen Kebbe.

FOTO: MARIANNE WESTERLUND

**LISEN KEBBE TAR** upp frågan om samägande – en underskattad möjlighet, enligt henne.

– Jag har irriterat mig mycket på att man som rådgivare ofta inte rekommenderar syskon att ta över tillsammans. Man verkar förutsätta att det ska bli osämja, men folk äger ju andra saker tillsammans, säger hon.

Ann-Louise Schagerström håller delvis med.

– Det finns många exempel med flera delägare och där alla verkar för att kunna behålla fastigheten. Men det finns också fall med osämja. Om man vill samäga bör delägarna dra upp riktlinjer innan och

**”Ha inte för bråttom och tro inte att ni ska kunna fatta beslut första gången ni ses. Ibland kan det ta flera år att hitta rätt lösning.”**

Lisen Kebbe, psykolog.

skriva avtal om vad som ska gälla avseende samägandet av fastigheten.

– Och det är viktigt att vara medveten om att om fler än två samäger en jordbruksfastighet så kan vem som helst av delägarna begära att fastigheten säljs på offentlig auktion. Lagen<sup>1</sup> är tvingande och kan inte avtalas bort, tillägger hon. 📌

<sup>1</sup>Lag (1989:31) om förvaltning av vissa samägda jordbruksfastigheter

# Vanliga sätt att överlåta en fastighet i samband med generationsskifte:



## Arv:

Många skogsfastigheter överförs genom arv när ägaren av fastigheten avlider. Arvsrätten reglerar hur tillgångar, inklusive skogsfastigheter, fördelas bland arvingarna. Om ett generationsskifte sker genom arv har man vanligen inte kontroll över processen. Det bästa är att genomföra skiftet under givarens livstid då man kan ha mer kontroll över processen.

## Överlåtelse inom familjen:

Ägaren kan överlåta skogsfastigheten under sin livstid till en familjemedlem genom en gåva eller ett köp eller en kombination av båda för att hålla egendomen inom familjen.

## Gåva:

Kriterierna för en gåva är att det sker en förmögenhetsöverföring, givaren blir fattigare, gävtogaren berikas samt att gåvan är frivillig och att det finns en gåvoavsikt.

## Köp och försäljning:

En köpare kan förvärva fastigheten genom att köpa den från den nuvarande ägaren. Detta kan ske genom förhandlingar mellan köpare och säljare eller genom en mäklarförmedlad transaktion. 🌱

## Framtidsfullmakt:

- En juridisk handling som träder i kraft om fullmaktsgivaren inte längre kan fatta beslut för egen räkning på grund av exempelvis sjukdom, demens, eller andra omständigheter.
- Innebär att fullmaktsgivaren utser en eller flera personer (fullmaktshavare) att agera som sina företrädare och framtidsfullmakten säkerställer att fullmaktsgivarens angelägenheter hanteras på ett sätt som överensstämmer med hans/hennes/hens önskemål.
- Ger fullmaktshavaren befogenhet att fatta beslut om olika områden, såsom ekonomi, vård och boende, beroende på hur framtidsfullmakten utformas. Kan skraddarsys för att passa individuella behov och önskemål.
- När fullmaktsgivaren avlider upphör framtidsfullmakten att gälla.
- Ta kontakt med en jurist om du vill upprätta en framtidsfullmakt. 🌱



# ENKÄT:

Inget generationsskifte är det andra likt. Vi frågade tre skogsägare hur det gick till när de tog över efter sina föräldrar.

Text: Monica Forsberg Foto: Privat



## Gerd Lejdstrand

Ålder: 39 år.

Skogsägare sedan: 2021.

Min skog: 180 hektar tall- och granskog på Rödön utanför Östersund.

### Hur gick det till när du blev skogsägare?

”Min pappa hade en gård på Rödön utanför Östersund. Han var lantbrukare och väldigt intresserad av skogsbruk. Jag har alltid varit med honom mycket och gått i skogen och åkt skidor. Vi hade pratat om att jag skulle ta över skogen och för några år sedan, när pappa blev sjuk i cancer, satte han sig ner tillsammans med mig och min bror och frågade hur vi ville göra. Det var väldigt bra att han tog det initiativet, att vi pratade igenom allting och kom överens medan pappa levde. Vi valde att stycka av och sälja gården. Jag behöll skogen, en del åkermark och några ekonomibygnader och tog över lånen för att kunna kompensera min bror.”

### Vad har du behövt lära dig?

”Allting egentligen. Hur man planerar och bedriver skogsbruk, i vilken ordning man ska göra saker, vad som är mest bråttom och vad som kan vänta. Det är mycket nytt och det är lite skrämmande på ett sätt, men mest känns det roligt. Det är en fördel att det är så långsiktigt. Jag måste inte göra allt direkt, utan kan växa in i rollen och lära mig över tid.”

### Har du några tips till andra som ska göra ett generationsskifte?

”Prata igenom det i god tid innan det är dags. Pappa ville gärna att jag skulle ta över, men samtidigt hade han svårt att släppa skogen, för han tyckte att det var så roligt. Därför drog det ut på tiden och när pappa blev sämre blev det jättebråttom att få alla papper klara.”

### Är det något du önskar att du hade vetat innan?

”Nej, men jag kan ångra att jag inte var med mer i skogsskötseln och hade ’skogsägarglasögonen’ på, att jag inte tog chansen att lära mig av pappa och förstå hur han tänkte.”



## Ulrika Dahlberg

Ålder: 45 år.

**Skogsägare sedan:** 2024 (har drivit skogsfastigheten som dödsbo i fyra år).

**Min skog:** 150 hektar tallskog på gränsen mellan Småland och Östergötland.



## Elin Isfors

Ålder: 42 år.

**Skogsägare sedan:** 2023.

**Min skog:** 50 hektar blandskog nära Regna i Finspångs kommun.

”Jag har varit med i skogen sedan barnsben och hjälpt till att plantera och snitsla. Skogen har varit i släktens ägo i mer än 100 år och när pappa gick bort för fem år sedan kändes det självklart att jag och min bror skulle ta över. Vi hade kunnat driva skogsbruket tillsammans, men med tanke på kommande generationer bestämde vi oss för att dela upp fastigheten. När det är dags för våra barn att ta över blir det många personer och viljor att ta hänsyn till.”

”Min familj har ägt skogsfastigheten sedan jag var 13 år och vi har alltid varit där på somrarna. Jag och min sambo älskar att komma ut och hjälpa pappa i skogen och håller på att rusta upp den lilla stugan som ligger där. Eftersom vi är tre systrar kände jag att om jag investerar och till exempel bygger en ny väg, så vill jag veta att jag kommer få ta över en dag. Vi löste det genom att göra en avstyckning där jag och mina systrar fick varsin del, men med villkoret att det fortfarande är pappa som bestämmer över skogsbruket och jakten. Skogen betyder väldigt mycket för pappa och nu vet han att den kommer finnas kvar i familjen.”

”Det är väldigt mycket ekonomi, skatteregler och sådant, men också all ny kunskap, till exempel när det gäller skogen som kolsänka. Jag känner ett stort ansvar, både med tanke på klimatet och gentemot pappa. Genom åren har jag påbörjat olika skogsutbildningar, men tiden har inte riktigt räckt till med jobb, familj och hus. Därför bestämde jag mig för att lära mig genom att prata med de som kan och startade podden Skogstokig.”

”För mig handlade att bli skogsägare framför allt om att kunna vara i naturen och i stugan. Pappa har anlitat Skogssällskapet för skogsskötseln och det har fungerat jättebra, så det har jag fortsatt med. Det är klart att det är mycket att lära när det gäller ekonomin, men jag känner mig trygg med den hjälp jag får av min skogsförvaltare och Skogssällskapets ekonom. Jag kan sätta mig in i det steg för steg och det känns bara kul.”

”Prata med andra som har gjort samma sak och ta gärna in en second opinion. Det gäller att vara om sig och kring sig och kolla upp saker. Ta hjälp, men var inte rädd att ifrågasätta lite och bilda dig en egen uppfattning.”

”Var beredd på att det tar tid. Om man är flera syskon kan det vara bra att ha diskuterat hur man tänker sig framtiden och vilka som är intresserade av att ta över. Även om generationsskiftet inte ska träda i kraft med en gång, så är det skönt att ha allt klart på pappret.”

”Ja, att det tar så lång tid innan du blir skogsägare på pappret. Det är mycket att sätta sig in i med samfälligheter och servitut, fastigheten ska värderas, det är väntetid hos Lantmäteriet och så vidare.”

”Nej allt har gått väldigt smidigt eftersom jag har hjälp både av pappa, mina systrar och av Skogssällskapet.”



#### Fakta blandskog

En blandskog kan till exempel vara en skog där gran samsas med mindre områden av tallar och/eller lövträd på de delar där granen inte trivs.

Det kan vara en blandning av de ljusälskande träden tall och björk, eller en kombination av de mer skuggtåliga träden gran och bok.

Blandskog kan också vara skogar där en mängd olika trädslag blandas, och dessutom varierar i ålder och höjd.

Forskningsprojekt vill öka kunskapen om blandskogen:

# ”De senaste tio åren har man börjat prata mer och mer om blandskog som ett mål”

Att sköta och bevara blandskogsmiljöer är ett sätt att skapa variation i skogslandskapet. En ökad mångfald av trädslag kan också vara ett sätt att sprida risker för skador samtidigt som det bidrar till ökade naturvärden.

**Text:** Sara Steinholtz Sparby **Foto:** Antonina Rakowska



– Att få in mer lövträd i en barrskog kan på lång sikt öka naturvärden och biodiversitet, säger Emma Holmström. FOTO: OLA DOSUMU

I ETT FORSKNINGSPROJEKT finansierat av Skogssällskapet undersöker Emma Holmström, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, hur blandskog med tall och björk kan uppfylla kombinerade mål av virkesproduktion, riskspredning och ökad biologisk mångfald.

EN SKOG KLASSAS officiellt som en blandskog när det dominerande trädslaget utgör mindre än 65 procent av beståndet. Med den definitionen utgörs cirka 28 procent av den svenska produktiva skogsmarksarealen av olika typer av blandbestånd.

EMMA HOLMSTRÖM HAR under de senaste åren lagt ut flera försök med blandskog i södra Sverige, på platser med en sammansättning av planterad gran eller tall och naturligt föryngrad björk.

– I försöken tittar vi bland annat på hur självföryngrad björk kan göra nytta, utan att konkurrera med de planterade barrträden. Att få in mer lövträd i en barrskog kan på lång sikt öka naturvärden och biodiversitet, säger hon och fortsätter:

– Tidigare har rekommendationen varit att röja bort björk, då den riskerar att konkurrera ut tall. Vad vi vill undersöka med de här försöken är om man kan röja fram blandskog av tall och björk i tallföryngringar som inte lyckats helt, till exempel beroende på betesskador. Vi testar olika röjningsstrategier med och utan björk och med olika tätheter för att se var vi kan få en balans mellan konkurrens, tillräckligt många stammar för att klara en del skador i beståndet och samtidigt skapa god tillväxt på framför allt tall.

EMMA HOLMSTRÖM BERÄTTAR att det under de senaste 30-40 åren gjorts några enstaka försök med blandskog, men att mer forskning inom området behövs.

– Den här typen av försök tar tid men förhoppningen är att bidra till att täppa till en kunskapslucka om blandskogen och visa att den i stor skala och på lång sikt bland annat ger ökad biologisk mångfald i landskapet.

## ”I försöken tittar vi bland annat på hur självföryngrad björk kan göra nytta, utan att konkurrera med de planterade barrträden.”

**Hur kan skogsägare ha nytta av din forskning?**

– De senaste tio åren har man börjat prata mer och mer om blandskog som ett mål. Som enskild skogsägare kan man även tänka blandskog som en metod och fundera över när blandskog skulle kunna göra det enklare att få det bestånd man vill ha. Det går att titta på våra försök för att få inspiration och tips kring hur man kan röja och gallra beroende på vilken skog man vill ha och vilka mål man har med den. 🌱

# Skogssällskapet tipsar

REDAKTÖR: Malin Letser VAD VILL DU VETA MER OM? Mejla redaktionen@skogssallskapet.se

## ”Så ger du föryngringen en bra start”

Markberedningen är nyckeln till en lyckad föryngring – oavsett om du väljer plantering eller självsådd med fröträd. Och därför gäller det att tänka till redan innan skogen avverkas. Lennart Nilsson, skogsförvaltare på Skogssällskapet i Falun delar med sig av sina bästa föryngringstips.

**Text:** Monica Forsberg **Foto:** Shutterstock



### HUR LYCKAS JAG MED MIN FÖRYNGRING?

– Det som är speciellt i skogen är att de åtgärder du gör idag påverkar utvecklingen under väldigt lång tid, åtminstone 20–30 år framåt om inte ännu längre. Det är en lång process att få upp ett nytt bestånd och därför är det viktigt att börja fundera på vilken föryngringsmetod du vill ha redan innan du avverkar. Steg ett är att bestämma om du vill satsa på självsådd med fröträd eller plantering.

### VAD SPELAR VALET AV FÖRYNGRINGSMETOD FÖR ROLL VID AVVERKNINGEN?

– Det styr i hög grad hur du gör avverkningen av de äldre träden. Väljer du naturlig föryngring, då vill du spara ett antal fröträd av god kvalitet, men ska du plantera vill du inte ha några hindrande träd på produk-

tionsytan, utan då är det en fördel att koncentrera din naturhänsyn till hänsynsytor och kantzoner. På så sätt får du en renare produktionsyta där det är lättare att markbereda och sedan plantera.



Lennart Nilsson.  
FOTO: FREDRIK BANKLER

### HUR VIKTIG ÄR MARKBEREDNINGEN?

– På senare år har det pratats mycket om dåliga föryngringsresultat, att så lite som 70 procent av plantorna har tagit sig efter tre växtsäsonger. Jag skulle säga att markberedningen är grunden till att lyckas med föryngringen, både vid självsådd och plante-

ring. Du kan göra en hjälpplantering efter två–tre år, men du kan aldrig göra om markberedningen, det är en gång på hundra år. Med en väl utförd markberedning får du många bra planteringspunkter eller

såpunkter, det gör föryngringen mycket enklare och du får en roligare röjning i framtiden, med gott om träd att välja på.

– Markberedningen ska inte gå för djupt, en liten rörelse i mineraljorden räcker. Jag tycker att harvning som metod är att föredra på många marker, för då får du mycket blottad mineraljord där även pionjärträd och lövträd som björk, rönn, asp, sälg och ek kan ta sig. Det ger viltfoder och gynnar på samma gång den biologiska mångfalden.

### VAD SKA MAN TÄNKA PÅ NÄR MAN PLANTERAR?

– Låt det ta tid. Jag tror att dåliga föryngringsresultat ofta beror på att den som planterar har för bråttom eller helt enkelt saknar kunskap och därför väljer fel planteringspunkter. Det är ingen hjärnkirurgi, men det gäller att vara noggrann





och använda sitt sunda förnuft. Äger man skog, så tycker jag absolut att man kan göra planteringen själv tillsammans med familjen. Ta med barnen, packa med något att äta och dricka och gör det till en happening. Det är fantastiskt roligt att kunna återvända och se skogen man själv har varit med och planterat växa. Det är ett fint sätt att skapa minnen tillsammans över generationsgränserna. 🌱



\*Pionjärträd är de trädslag som på naturlig väg först återbeskogar en kal yta. De karakteriseras av snabb ungdomstillväxt, hög frosttålighet, god fröspridning

och är ofta brandresistenta. Inhemska pionjärträdsdrag är bl.a. al, asp, avenbok, björk, sälg och tall.



# Virkeskrönika

Oscar Fornander, virkeschef på Skogssällskapet

## Oförändrad utveckling på virkesmarknaden – virkesbrist och prishöjningar

SÅ HÄR EN liten bit in i det nya året kan vi konstatera att utvecklingen på virkesmarknaden fortsätter på samma sätt som förra året slutade – med fortsatt virkesbrist och nya prishöjningar. Tydligast är bristen på timmer och här har vi i Syd- och Mellansverige sett kraftiga prishöjningar i början av 2024. Under hösten var tillgången på massaved mer balanserad mot efterfrågan men nu blir det allt tydligare att bruken står inför ett utmanande försörjningsläge. Lokalt har en sådan situation redan uppstått då flera bruk haft vedgårdar som gapat tomma från jul och framåt. Flera köpare har också höjt priset på massaved i Mellansverige. Virkespriserna slår därmed nya rekord i både Svealand och Götaland, medan prisrörelserna i Norrland har varit måttliga.

DET SENASTE ÅRET har skogsindustrins lönsamhet pressats ihop från två håll, efter guldåren 2020-2022, med lägre färdigvarupriser i kombination med högre råvarukostnader. När boksluten presenterades i januari bekräftades bilden, och det är som väntat på sågverkssidan det går som tyngst där många sågverk redovisar blodröda resultat.

NÅVÄL, det är lätt att konstatera vad som redan inträffat men kanske intressantare – och svårare – att spå vad som händer härnäst. Riksbanken lämnade styrräntan oförändrad i början av februari och riksbankschefen uttryckte sig något mer optimistiskt än tidigare när det gäller kommande räntebesked. Räntetoppen verkar vara nådd och kanske kan den börja justeras nedåt redan före sommaren. Det ger näring till det groende hoppet om att kugghjulen i byggbranschen långsamt ska börja snurra igen, att hushållsskassan kanske klarar att bygga den där altanen till sommaren ändå. Det skulle i förlängningen kunna ge de prishöjningar på brädor och plank som sågverken så väl behöver.

SKOGEN SKA RÄCKA till mycket där en viktig del är att skapa klimatsmarta byggmaterial, förpackningar och förnybar energi. Om konjunkturen nu vänder så lär inte behovet av skogens råvaror minska. Snödropparna tittar yrvaket fram vid åtminstone min husknut men att göra liknelsen vid att det även varas för skogsägarna är nog i försiktigaste laget. Frågan är om det inte redan är sommar.

”Det ger näring till det groende hoppet om att kugghjulen i byggbranschen långsamt ska börja snurra igen.”



FOTO: JONAS HÅLL

# En stadig grund för nästa generation.

Många jord- och skogsegendomar stannar ofta inom familjen, från generation till generation. Det finns mycket att tänka på när ägandet ska gå vidare, men med rätt förutsättningar kan alla bli nöjda.

På SEB har vi lång erfarenhet av ägarskiften och vet att en viktig del i ett lyckat generationsskifte är att börja i tid. Vi är gärna med i tidiga diskussioner och hjälper er att få framtidsråd.



Hör gärna av dig till Joakim Larsson,  
vår affärsansvarige för gröna näringar  
070-7391087 [gronanaringar@seb.se](mailto:gronanaringar@seb.se)

**SEB**

# B Posttidning

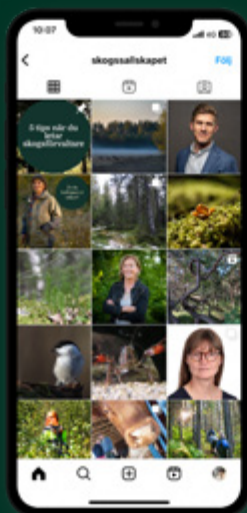
Avsändare  
Skogssällskapet  
Box 11374  
404 28 Göteborg

Returadress  
Skogssällskapet  
Ulls väg 29 A  
756 51 Uppsala

## Ett enklare och rikare skogsägande

Vi hjälper dig att utveckla din skogsfastighet. Med oss som skogsförvaltare blir det enklare och mer lönsamt att äga skog.

Vill du att vi  
kontaktar dig?  
[skogssallskapet.se](https://skogssallskapet.se/bli-kontaktad)  
[/bli-kontaktad](https://skogssallskapet.se/bli-kontaktad)



Vi finns både här och där,  
följ oss: [@skogssallskapet](https://www.instagram.com/skogssallskapet)



Skogssällskapet